

ACC. N:o M.11019:/

Från min barndom omkring 1905-1912 minns jag en gammal numera avlidne (begravd på Burlövs gamla kyrkogård) dam bosatt i Åkarp fröken Elsa Malmström, f.d. lärarinna. Hon var faster till läkaren dr. A.F. Malmström, Malmö. Hon hade varit lärarinna i gamla skolan i Åkarp på 1870-80 talet, samma hus som numera bebos av handl. Vilner Larsson, fader till prof. Lars-Erik Larsson. Hon var barnoms- och läskamrat till min gamla faster och kom ofta hem till Burlöv och hälsade på. Hon berättade att hon ofta efter mörkrets inbrott sett ett underligt spöaktigt sken över marken till vänster vid vägen Burlöv-Åkarp, ungefär mitt emot en liten damm tillhörig Burlöv nr 5, ett par hundra meter från den s.k. klockedammen. Hon var en manhaftig och resolut kvinna och var ej rädd av sig men tyckte ändå att det var en smula kusligt att gå ensam och när hennes besök hemma blev sena, följde ibland min faster och jag henne en bit mot Åkarp. Vid flera tillfällen observerade vi också denna "ljusning" över marken, som jag även sedan vid många tillfällen sett, dock ej på de senaste tio åren. Jag minns fenomenet som ett slags ljust töcken, något klärebskyrtat, ungefär tio, femton meter brett och sträckande sig som en bred strimma över vägen och in på marken t.v. om vägen. Elsa Malmström sade sig av en gammal soldat från Sunnanå ha hört talas om att denna ljusning skulle betyda att en skatt grävts ner där under "det stora kriget", men själv var hon så modärn att hon ansåg det vara "gaser" ur jorden.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fri upph.

tin unna ena fasten (Hanna Persson) berättade för mig att i hennes ungdom
det allmänt känd i Bärlöv att Christen Olsoson på n:o 4, grannen med min
far Anders Ossow hade "varsel för sig". Min farfar tittade in till grannens dr
då och hörde ofta detta varsel. Särskilt kom hon ihåg att hon engang satt i
annans stua och pratade med gårdenes kvinnofolk. Christen Ossoson hade vid
denna tillfälle kört till Malmö i näst åren, var försenad och orörligt väntad av
resten. Plötsligt hörde man tydligt att en vagn köpte in över stenönen på
den röda stanwaden. Man hörde hur hästarne urväckades och hur den åkande
oppade ner och började sysla med hästar och vagn. "Nu kom Christen Ossoson
och "ubrasl min farfar. Ära, vete unna men om en tie minuter å han
et hemma" svarade mor Christen Oss. Vilket orke stände. Några ny-
åtgående pigor blevo så skrämda av dessa mystiska förhändelser, att de ej vagade
vara i trädgården. Vid eën tillfälle hade min farfar besök av en handels-
man från Malmö, vilken även kände Christen Ossoson och man beslöt att
lägga visit i granngården. Farfar och handelsmannen följdes åt till Christen
s' där de blevit värslats och leverade någon förfriskning i väntan på
risten Ossos som hade kört till mötes. Efter en stund hördes skjutser
i gården och denna av sällan som transporterades från karran.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fra upp!

"Varsel"

(forts.)

ACC. N:R M.11019:3.

Hansslsmannen skyndade till dörren för att hälsa på den hemvändande.
Han återvände till stugan betydligt försedd med fökläder senare för
sin farfar än han ville för tressen vicksalar skulle vinga ligga i den
gården över en natt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:o M. 11019:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fria upp!

En slags handelsbutik fanns i min barndom på 1870:talet i Burlövs by, Mor Jönsson, allmänt kallad gamla Jönskan (hon var änka, hennes man hade varit soldat) bodde i ett rum och ett litet kamers i ett litet torvahus tillhörigt Christen Olsson på n:o 4 Burlöv. Hon vävde mattor och betalade hyran genom att förse mor Christen Ols med till huset behövlige mattor. För resten hade hon lite handel, disk saknades hon hade butiken i en gammal himlingasäng, i sängskåpet förvarade hon kagesocker. Hon ansågs "skitfäri" och hon visste med sig att folk bara ville köpa såna varor som var inlagda eller avvägda förut i Malmö, hon hade till ex. en stor burk karameller och där fick folk själv ta vissa antal för en styver. Hon hade socker, kaffe karameller, tobak, salt och litet annat. På kvällarna kom alla byns drängar och köpte tobak och satt kvar i timmar hos Jönskan och rökade och snackade. Det kom sällan nån annan kund och handlade på kvällarna därför att drängarna satt därinne och fes och rökte dåliga cigarrer så det luktade fasligt. Min far talade om att en gång beslöt drängarna att försöka "röja ud" käringen. En hel del drängar gick dit på kvällen och köpte vars en fyra styvers cigarr och satte sig att röka av alla krafter. Käringen som brukade svära som en hel karl blev till slut irriterad. Hon muttrade 'fy fan va de lutar', så tog hon fram sin gamla kritpipa och en stark nästan svart tobak som hon brukade röka. Hon satte

ACC. N:o

M. 11019:5

(forts)

igång och efter fem minuter för alla drängarna ut, de kunde inte andas därinne. Då myste käringen. Hon hade utom himlingasängen som bara användes till butik, även en vanlig säng som hon sov i, ett bord en skänk och ett par långbänkar och stolar. Hon hade också en gammal fet svart katt som för det mesta gjorde sina behov under sängen. När käringen märkte det sa hon bara "fy fan katt" men körde ej ut katten. Jag minns henne bara från min barndom och kommer inte ihåg när hon dog. Antagligen var det på 1890 talet.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

60 och 68

ACC. N.R M.11019:6.

En grundell som tidigare bott i Bärlöv i omkring 25 år, men ej ännu fidd där, berättar
i sitt hemmes stårmors begravning 1919 på Bjeresjö kyrkogård, försiggick
gravningen enligt den överlevande makens önskan på gammeldagsvis. Jord-
stuningens pick ej skedde i kyrkan utan processionen som tillförs tågat från sorg-
set möttes vid kyrkogården av församlingens åldriga klockare som därefter
ek före taget till graven och sjung psalmen 'Jyga mot döden'. Inga präster
i kom. Efter begravningen höjdes gästerna som bestod av släktningar och bybor
i mat och drycker i Sorgehuset, måltid och ceremoniel där även efter gammal
sed.

Det ansågs finast att viga hemma. Vigseln skedde åretid; brudens hem.
I prästgården vigdes mest arbetsfolk och mindre bemestade. I Bärlöv
vältes barnen 1905-15 nästan allmänt i hemmen, dienst muns hon
var i sin barndom i Småland än dopen mestadels skedde i kyrkan, någon
ting i prästgården. Där förelkom ej dop i hemmet i andra fall än
på det gällde adel, godslägare och möjligen en eller annan storbonde
som då ansågs vara efter de finas sedev.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf.
60 c 68.

ACC. N:oR M.11019:7

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf.68.

Vigsel var nästan alltid i hemmen i min barndoms- och uppväxttid i Burlöv, aldrig i kyrkan men någon gång i prästagåren men då gällde det alltid tjänstefolk eller annars folk i små omständigheter. När jag som ung tös var hos min syster Hanna som var gift med Jöns Persson på Bomhög i Winstorp var där en toskeman som stod och tröskade på loen och då frågade han min svåger om han fick bli fri en timmes tid. Ja sa Jöns Persson då kan du väl få. Va ska du då hitta på. Jo, sa mannen ja skulle liasom gifta mej. Bevars väl sa Jöns Persson, då får du åtminstone va fri hela dan. I nä så gu vill ja ej, sa mannen, ja har inte rå te förlora en hel daglön bara XXXX förr en sånnen bagatell. En timmes tid senare var han på loen igen och arbetade. Då hade han och hans fästmö som var en tös ifrån Lomma varit hemma hos prästen och blivit vigda. Vid vigsel i prästagåren här under prosten Menanders tid och även senare hade man sällan vittnen med. Prästen kallade in sina drängar eller hjälpekarlar att vara vittnen. Om det inte var nån av brudparet som gått och läst för prästen eller som han annars hade haft att göra med så bjöds det ingenting i prästagåren, i annat fall bjöd prostinnan på vin och kakor. Det hänt ibland att bönderna gjorde bröllop för nån av sitt tjänstefolk som hade skött sig särskilt bra eller tjänt länge på gården. Min far, Anders Olsson i Burlöv gjorde bröllop för Bengta, en snäll tös som tjänt länge härhemma och som gifte sig med en dräng hos

forts.

naboens (Christen Olssons) som hette Nils Måansson. Det var ett hurrande bröllop med mat och dryck i långa banor, deras föräldrar och anhöriga och nåm kamrater var bjudna och så flera av byens män och fruntimmer. Bengta och hennes man flyttade till Åkarp och köpte ett litet hus. Mannen skulle arbeta på Kronetorp. Jag tror han skulle ha 6 eller 7 kronor ~~XXXXXX~~ i veckan! Det var om jag minns rätt 1876 eller 77. En bit in på 1900:talet ändrades vanorna och allt flera vigde sig i kyrkan, sedan 1920-25 viges så gott som alla i kyrkan.

Barndop skedde förr i världen för det mesta i hemmen. Man fick sällan nåt annat än kaffe och kakor, ibland ett glas vin eller punsch, det var bara långväga gäster som fick mat. Barndop tyckte man skulle gå lugnt och stillsamt tillväga, det passade sig ej med supande och kortspel. Prästen var alltid med och drack kaffe och vin. När jag gick och läste fanns det ingen eldstad i kyrkan /1883/ Jag minns ej när det blev eldstad, det var visst först på 1900:talet. Kyrktagningen var alltid i kyrkan jag har aldrig hört att den skett i hemmen, och den skulle vara viss tid efter födseln. Den som hållit barnet till dopet skulle följa med modern in i kyrkan. Man hade kyrktagningen även i Arlövs kyrka de första åren, men sedan upphörde sedan alldeles.

ACC. N:o M. 11019:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I Burlöv, Töllarp, Djurslöv, Restlöv och Bosarp var det se förr i
tiden att vigsel mest skedde i hemmen när det gällde gästfolk
men arbetsfolk och tjänstefolk vigdes mest i prästgården, sällan eller
aldrig i kyrkan. I Töllarp och Restlöv hade man oftast barn dopen
i kyrkan, både rika och fiktiga, men i Burlöv döptes de flesta i
hemmen. Nu på 1900-talet blir det allt vanligare att de flesta
barn döptes i kyrkorna.

ACC. N.R M. 11019:10.

Minns att klockorna både i Tottarp och Kyrkoby hade namn som allmänt användes men kan ej erinra sig namnen. Klockorna i Burlöv har han aldrig hört namn på. Säger: När jag var 17 år gammal var jag med och ringde i Kyrkoby och då hade den stora klockan så starkt ljud att jag var nästan döv i flera dagar efteråt. Jag brydde mig inte om att stoppa något i öronen fastän kyrkovaktmästaren sa till oss ringare innan vi gick i tornet: De e bäst I stoppar tø i örnen, påga! Jag minns att man gjorde nåt vid den klockan sedan, för att den hade för stark klang.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 66.

I Burlöv finns en liten damm på prästgårdens ägor (nuvarande kyrkorum), vid vägen Burlöv-Åkarp, som av den äldre generationen burlövs-
or allmänt kallas nu fortfarande kallas "klockedamn". Enligt vad
ungefärligen avlidne Kyrkovalettskrivaren Anders Larsson i Burlöv sågon gång
räkade för mig när jag var barn skulle en kyrkklocka i Burlövs gamla
kyrkas torn ha fööd ut å tornet å norr i dammen fan många Harris
i sin". Varför den så gjort visste han inte. Men hade flera gånger sökt
upps klockan, men så snart man kommit ner så man kände skynta.
ockan, öfönk den djupare och var skynta. Man kunde ibland vid jultiderna
man kom förbi klockedamn på nallen höre klockklang från damnen.
inen version har jag hört i min barndom, av vem minns jag ej:
lockan som innehöll mycket silver och var dyrbar skalle av byggnadsmaterial
under afredstid ha försatts till dammen och sänkts där för att få den

(förls.)

ACC. N:R M. 11019:12.

ej skulle få tag i den. Sedernera hunde man ej få upp den
äförf att någon av manmanna smält fått en klump av sitt eget
ilver vid klockan och detta 'profana silver' drog ner klockan i dyn.

(Överhundtaget är det snart att få några exakta i samstämmiga uppgifter)

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:o M. 11019:13.

Nilsson som bott olika perioder av sitt liv i Tottarp, Djurslöv Reslöv, Besarp och Burlöv kan ej minnas att bruket med prestaver går längre tillbaka än omkring 1880. Att prestavera anmodades för det mesta äldre släktingar eller också någon ansedd granne eller byaman som uppnått stadgad ålder. På 1800:talet gick alltid en prestavande före och en efter kistan men sedan allmännast båda två före. Var den enske prestavande en släkting till den döde, skulle han gå till höger om kistan.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 60.

60.

ACC. N:o M. 11019:14.

Bruket med prestaver har åttid vad jag kan minnas använts.

i Brölöv, men jag minns min syster naimde att prestaver ej fanns
när hon var barn, på 1860 talet. Med prestav menade man nog gälvat
tavarna. Prestaverna ägdes av kyrkan och ha använts vid alla
cyparningar här som jag har sett. I min tiderom brukade det gå
en prestavravande för och en efter kistan men smärreningarna blev
det vanligast att båda gick före kistam. Det sådes att den ene
skulle prestvara för den döde och den andre för begravningens
öge. För en del är sedan stod åttid de prestavravande upp var
vartastningen skedde i kyrkan, numera är stolar framställda åt
dem. Jag kan ej minnas när jag sett att prestaverna lätts över graven.
Knickar har jag hittat min far tala om voro med vid begrav-
ningar som traktörer, när de annars passade till ded.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 60